

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра історії України

Директор інституту історії, права та міжнародних відносин
Ю.В. Подрез
2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

галузь знань: 01 Освіта

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія, Англійська мова)

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією НН інституту історії, права та міжнародних відносин «___» _____ 2021 р.

Голова Моцак С.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Суми – 2021

Розробники:

Бугрій Володимир Станіславович – доктор педагогічних наук, професор кафедри історії України.

Литвиновська Юлія Анатоліївна

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри історія України

Протокол № 1 від “31” серпня 2021 року.

Головуючий,
кандидат історичних наук,
старший викладач

В.О. Оліцький

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів –4	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Обов'язкова
		Рік підготовки:
1-й		
Семестр		
Загальна кількість годин – 120		1-й
		Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		84 год.
		Консультації:
	4 год.	
	Вид контролю: екзамен	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Історія та культури України» є розкриття у хронологічній послідовності історичних процесів та розвитку матеріальної і духовної культури в Україні.

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» викладається на неісторичних спеціальностях Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Вона є діапредметною, оскільки синтезує в собі дві гуманітарні науки, споріднені за своїм змістовим наповненням: історію та

культурологію. Історія вивчає минуле людського суспільства, а культурологія – розвиток культури, тобто усього, що створено людиною.

Навчальна дисципліна розрахована на студентів 1-го року навчання першого рівня вищої освіти – бакалавр. На забезпечення досягнення означеної мети вивчення навчальної дисципліни та відповідно до змісту цієї програми спрямовані навчально-освітні заходи, що пов'язані з проведенням лекційних, практичних(семінарських) занять та виконання студентами самостійної роботи, що в цілому забезпечить можливість майбутньому бакалавру більш ефективно адаптуватися у соціальне середовище та суспільну діяльність. Під час навчального процесу й професійної підготовки фахівців відповідного напрямку передбачається застосування різних методів подання інформаційного матеріалу (в т. ч. у поєднанні із застосуванням схем, таблиць, графіків, новітніх технічних технологій тощо).

Зміст програми зорієнтований на досягнення й забезпечення прогнозованих параметрів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та відповідає відповідному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних знань, загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, необхідних для ефективного виконання завдань відповідного рівня професійної діяльності.

Перед навчальною дисципліною **ставляться наступні завдання:**

- подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів української історії, їхні особливості, визначальні події та явища в кожному з них;

- узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;

- розкрити історію соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст і організаційні форми, визначити роль і місце в українській історії видатних історичних осіб;

- висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок зі світовою культурою;

- показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна спрямована на формування **інтегральної компетентності:**

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей:**

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ПК 12. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та свого регіону.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Програма навчальної дисципліни розроблена з урахуванням та відповідно до нормативних вимог законодавства про вищу освіту, ліцензійних умов провадження освітньої діяльності й інших нормативно-правових актів обов'язкового та рекомендаційного характеру, у т.ч. відомчих рекомендацій з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти. Передумовою для вивчення дисципліни є здобуття повної загальної середньої освіти.

Навчальна дисципліна відноситься до обов'язкових навчальних дисциплін і за своїми змістом і за змістом, концептуальними ідеями, формуванням компетентностей дисципліна пов'язана з предметами суспільно-гуманітарного спрямування: правознавством, соціологією, логікою, етикою, естетикою, філософією.

3. Результати навчання за дисципліною

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін зорієнтовано та базується на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання), спрямовано на їх деталізацію. За результатами вивчення навчальної дисципліни за цією програмою суб'єкти повинні оволодіти наступними знаннями, уміннями і навичками:

Соціально-гуманітарна ерудованість	ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
Дослідницькі навички	ПРН 6. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії та суміжних наук, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.
Комунікація	ПРН 9. Аналізує етногенез української нації, історичні документи за допомогою різних наукових

	методів, спираючись на принципи історизму, об'єктивності, зв'язку теорії з практикою.
--	---

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами практичних завдань та результатами самостійної роботи. Акумулявання (накопичення) балів здійснюється протягом семестру. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен шляхом усного опитування по питанням лекційного курсу, практичних занять та самостійної роботи. Засоби діагностики успішності навчання включають усне опитування на практичних заняттях, письмові контрольні роботи та тестування за розділами програми дисципліни.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS, то відповідні відомості наведені у цій програмі.

Шкала ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. Знає історіографію та джерела з дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях, що розглядаються. Студент розкриває питання, використовує додатковий матеріал передбачений робочою програмою; проявляє впевненість в тлумаченні теоретичних положень.
B	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні наукові праці та джерела з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань дає вичерпні відповіді.
C	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі висновки та узагальнення. Вміє пояснити основні поняття. Помилки у відповідях не є системними. Знає основні факти та їх перебіг.
D	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни. Розуміє основні поняття та факти, що є визначальними в курсі, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.
E	Студент має певні знання, передбачені в робочій програмі дисципліни на мінімально допустимому рівні. З труднощами пояснює перебіг основних подій і фактів. Виконання практичних / контрольних та інших завдань роботи здійснюється формалізовано, без глибокого розуміння їх суті.
F	Студент повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Студент не допущений до здачі екзамену.
FX	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутні.

Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота	Іспит	Сума
Модуль №1,2		
75	25	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Ідентифікація та облік знань студентів проводиться, як правило, під час практичних (семінарських) занять з конкретних тем, а також під час складання іспиту (в рамках частини або усього матеріалу навчальної дисципліни).

Облік успішності враховує ступінь підготовленості до практичних занять, активність студента під час обговорення питань, розв'язання завдань самостійної підготовки. Формами контролю є: поточний та підсумковий.

Здійснення поточного контролю забезпечується під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю є: усне опитування студентів; написання й перевірка доповідей та рефератів; виступ з доповідями та рефератами; підготовка презентацій та їх захист тощо.

Підсумковий контроль відбувається у вигляді іспиту. При цьому враховуються результати оцінювання поточної роботи. Іспит проводиться за екзаменаційними білетами, питання до яких добираються в межах програмних питань, що складають зміст навчальної дисципліни. Прозорість та відкритість окресленої системи контролю забезпечується шляхом попереднього ознайомлення студентів з цією системою.

Запроваджена у вищому навчальному закладі система контролю має на меті встановлення рівня, якості та змісту опанування студентом матеріалу навчальної дисципліни.

6. 1. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1

Історія та культура України у давню, середню та модерну добу

Тема 1. Вступ до дисципліни. Україна в давні часи.

Тема 2. Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.

Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (XIV–XVII ст.).

Тема 4. Початок Національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави.

Тема 5. Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Тема 6. Українські землі у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 7. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.

Змістовний модуль 1

Історія та культура України у новітній час.

Тема 8. Україна в Першій світовій війні. Початок Української революції (1914–1917 рр.)

Тема 9. Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1917–1921 рр.)

Тема 10. Встановлення й утвердження радянського тоталітарного режиму в Україні. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921–1938 рр.)

Тема 11. Україна в роки Другої світовій війні (1939–1945 рр.)

Тема 12. Україна у перше повоєнне десятиліття та в умовах лібералізації суспільства (1945–1964 рр.)

Тема 13. Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)

Тема 14. Україна в умовах становлення державності (1991-2004 рр.)

Тема 15. Українська держава на початку XXI ст.

6.2 Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва теми	усього	лекції	прак тичні	консул ьтації	самостій на
Модуль 1. Історія та культура України у давню, середню та модерну добу					
Тема 1. Вступ до дисципліни. Україна в давні часи	6	2			4
Тема 2. Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.	6		2		4
Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав	8		2		6

(XIV–XVII ст.)					
Тема 4. Початок Національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави	8	2			6
Тема 5. Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.	8		2		6
Тема 6. Українські землі у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	6		2		4
Тема 7. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.	12	4		2	6
Модуль 2. Історія та культура України у новітній час					
Тема 8. Україна в Першій світовій війні. Початок Української революції (1914–1917 рр.)	8		2		6
Тема 9. Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1917–1921 рр.)	8	2			6
Тема 10. Встановлення й утвердження радянського тоталітарного режиму в Україні. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921–1938 рр.)	8	2			6
Тема 11. Україна в роки Другої світовій війні (1939–1945 рр.)	8		2		6
Тема 12. Україна у перше повоєнне десятиліття та в умовах лібералізації суспільства (1945–1964 рр.)	8	2			6
Тема 13. Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)	8		2		6
Тема 14. Україна в умовах становлення державності (1991-2004 рр.)	8		2		6
Тема 15. Українська держава на початку XXI ст.	10	2		2	6
Усього годин	120	16	16	4	84

Теми лекційних занять

1	Вступ до дисципліни. Україна в давні часи	2
2	Початок Національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави	2
3	Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.	4
4	Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1917–1921 рр.)	2
5	Встановлення й утвердження радянського тоталітарного режиму в Україні. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921–1938 рр.)	2
6	Україна у перше повоєнне десятиліття та в умовах лібералізації суспільства (1945–1964 рр.)	2
7	Українська держава на початку XXI ст.	2

Теми практичних занять

1	Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.	2
2	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав(XIV–XVII ст.)	2
3	Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.	2
4	Українські землі у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	2
5	Україна в Першій світовій війні Початок Української революції (1914–1917 рр.)	2
6	Україна в роки Другої світовій війні (1939–1945 рр.)	2
7	Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)	2
8	Україна в умовах становлення державності (1991-2004 рр.)	2

Самостійна робота

1	Вступ до дисципліни. Україна в давні часи	4
2	Київська держава (Русь-Україна) та Галицько-Волинська держава.	4
3	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав(XIV–XVII ст.)	6
4	Початок Національно-визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.). Утворення Української козацької держави	6
5	Боротьба за збереження Української козацької держави. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.	6
6	Українські землі у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	4
7	Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.	6
8	Україна в Першій світовій війні. Початок Української революції (1914–1917 рр.)	6
9	Україна у період боротьби за відродження і збереження державності (1919–1921 рр.)	6
10	Встановлення й утвердження радянського тоталітарного режиму в Україні. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921–1938 рр.)	6
11	Україна в роки Другої світовій війні (1939–1945 рр.)	6
12	Україна у перше повоєнне десятиліття та в умовах лібералізації суспільства (1945–1964 рр.)	6
13	Україна у роки загострення кризи радянської системи (1964–1991 рр.)	6
14	Україна в умовах становлення державності (1991-2004 рр.)	6
15	Українська держава на початку XXI ст.	6

7. Рекомендована література

Базова

1. Історія та культура України: навчальний посібник / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. – Харків: ХНУВС, 2017. – 108 с.
2. Бут О.М. Історія України (Деякі актуальні питання середини IX – поч. XX ст.): навч. – метод. посіб. /О.М. Бут, В.І. Шабельников. – Донецьк: ДонНУ, 2014.
3. Бугрій В.С. Історія та культура України: навчальний посібник. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. - 318 с.
4. Іваненко В.В. Історія України: Метод. посіб. до семінар. занять для студ. природн. і техн. спец. /В.В.Іваненко, Г.Г.Кривчик. – Д.: ДНУ, 2015
5. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України.К., 2020.
6. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Клочко. Х., 2016.

Допоміжна

1. Греченко В.А. Історія та культура України: підручник. Харків, 2017. 320 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX ст. К., 2019
3. Захарченко П.П. Історія держави і права України: Підручник. – К., 2004.
4. Залізник А. Стародавня історія України. К., 2012.
5. Історія української культури. Навчальний посібник /Головко О.В., Коршунова І.П. – Харків: ХДУХТ, 2011. – 52 с.
6. Короткий конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей та форм навчання/ укладач к. іст. н., проф. Міносян А. С.. – Х. : ХДУХТ, 2015. – 187с.
7. Культурно-побутові традиції українського народу. Короткий конспект лекцій для студентів усіх форм навчання з напрямів підготовки 6.030601«Менеджмент», 140101 «Готельно-ресторанна справа», 6.050502 «Інженерна механіка» / Міносян А. С., Коршунова І. П., – Харків: ХДУХТ, 2014.
8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів. /П.-Р. Магочій – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с
9. Сливка Ю.Ю. Політична історія України XIX – поч. XXI ст. Львів: Ін-т українознавстваім. І. Крип'якевича НАН України, 2015. 641 с.
- 10.Україні – 25: здобутки і випробування. Методична розробка. /Уклад. Ю.Д. Сакара, В.І. Ніколаєнко, Є.К. Шишкіна, Я.В. Мотенко. – Х.: НТУ«ХПІ», 2016.
- 11.Чорний Д.М. Історія Слобідської України: підручник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 263 с.

8. Інформаційні ресурси

Цифрові бібліотеки

«ExLibris» – режим доступу: <http://exlibris.org.ua/>;

«Літера» – режим доступу: <http://litera-ua.livejournal.com/8211.html>

«Історія України» – режим доступу: <http://historyua.narod.ru/>;

«Ізборник» – режим доступу: <http://litopys.org.ua/>

«Малоруська народна історична бібліотечка» – режим доступу: <http://mnib.malorus.org/>

«Чтиво» – режим доступу: <http://chtyvo.org.ua/>;

Портал Інституту історії України НАН України <http://www.history.org.ua/>

Електронні довідково-інформаційні видання

Енциклопедія історії України // Інститут історії України НАН України: офіційний веб-сайт. – режим доступу: <http://www.history.org.ua/?l=EHUs>

Енциклопедія Українознавства // Книгарня “Горизонт”. [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://horyzont.narod.ru/sloynyk_4.htm.

Українська енциклопедія // UAPEDIA.COM.UA. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.uapedia.com.ua/>.

Електронні джерела

Джерела з історії України <http://uahistory.info/category/dwerela/>